

Omförhandlat trafikavtal Norrtågstrafiken

Med anledning av covid-19-pandemin har förhandlingar förts med operatören Vy Tåg AB om ändringar i avtalet om utförande av Norrtågstrafiken. Förhandlingarna har lett fram till ett avtalsförslag som godkänts av Norrtågs styrelse.

Bakgrund

I september 2015 ingicks avtalet om Tjänstekoncession tågtrafik (dnr NT14-59) för tiden till tidtabellskiftet i december 2025. Koncessionsavtalet och den avtalade ersättningen till operatören vilar på förutsättningen att operatörens intäkter till stor del utgörs av biljettintäkter.

Under våren 2020 inträffade covid-19-pandemin med vittgående konsekvenser för samhällsfunktioner och näringsliv. Kollektivtrafiken har tappat resenärer, bl.a. till följd av myndigheternas råd, rekommendationer och restriktioner. För Norrtågs operatör har pandemin inneburit ett kraftigt tapp av biljettintäkter samtidigt som åtagandet att upprätthålla trafiken har kvarstått. Tågtrafiken och koncessionsavtalet har under pandemin tappat sin ekonomiska bärkraft.

Två år efter pandemins utbrott kan det också konstateras att effekterna på resvanor och efterfrågan på kollektivtrafikresor kommer att kvarstå under en längre tid, och att det är osäkert när resandet kommer tillbaka till nivån innan utbrottet av pandemin.

Avtalet innehåller en bestämmelse om väsentliga förändringar av de förutsättningar på vilka avtalet bygger. Bestämmelsen innebär att om det inträffar väsentliga förändringar så ska parterna förhandla om förändringar i avtalet, och om parterna inte kommer överens har de rätt att säga upp avtalet med 12 månaders uppsägningstid. Det råder ingen tvekan om att utbrottet av pandemin och dess konsekvenser gör avtalsbestämmelsen om väsentliga förändringar tillämplig.

Det är inte möjligt att inom loppet av 12 månader göra en konkurrensupphandling och följa de regler för upphandling av kontrakt som avser kollektivtrafik på järnväg som gäller enligt kollektivtrafiklagen och EU:s kollektivtrafikförordning.

Efter begäran från operatören i december 2021 har förhandlingar förts om ändringar av avtalet.

Förhandlingsprocessen

Operatören begärde den 16 december 2021 förhandlingar enligt punkt 18.1 i avtalet. Norrtågs styrelse har därefter gett VD i uppdrag att inleda förhandlingar med operatören.

I februari 2022 tecknades en avsiktsförklaring mellan parterna, efter beslut av Norrtågs styrelse. Avsiktsförklaringen innebar i huvudsak att parterna var överens om att ändra avtalet för den resterande delen av avtalsperioden till ett så kallat produktionsavtal, vilket innebär att operatören erhåller en fast ersättning för att utföra trafikuppdraget och att rätten till och risken för biljettintäkterna övergår till Norrtåg.

Förhandlingar har därefter förts om utformning av ändringarna i avtalet. Under den tid förhandlingar förts med operatören har bolagets ägare och finansörer informerats om möjliga handlingsalternativ och Norrtågs bedömning av alternativens konsekvenser. Norrtåg har under ordinarie budgetprocess lämnat underlag för budgetförändringar till respektive region.

Efter slutförda förhandlingar beslutade Norrtågs styrelse den 1 maj att uppdra åt styrelseordförande och VD att teckna trafikavtal med operatören VY Tåg AB. Avtalet träder i kraft när det har godkänts av Norrtågs bolagsstämma.

Förhandlingsresultatet

Allmänt

Det omförhandlade avtalet ersätter det nuvarande trafikavtalet. Strukturen i avtalet är i stort oförändrad. Texten bygger på tjänstekoncessionsavtalet som ingicks 2015 och löper till samma sluttidpunkt, tidtabellskiftet i december 2025.

Utfästelser i ursprungligt anbud och parternas åtaganden i det nuvarande avtalet som fortsatt är relevanta består.

Viktigare förändringar i trafikavtalet

Den moderbolagsborgen som Norges Statsbaner AS lämnade 2015 ersätts av en ny moderbolagsborgen från Vygruppen AS (som är samma juridiska person).

Bestämmelserna om biljettintäkter och giltiga färdbevis ändras så att Norrtåg äger rätt till intäkterna av alla slags färdbevis som är giltiga i trafiken. Norrtåg råder också över vilka färdbevis och priser som ska gälla i trafiken samt hur marknadsarbetet ska genomföras. Operatören ska fortsatt ansvara för servicecenter och kundkontakter på uppdrag av beställaren.

Operatörens ersättning för att utföra trafikuppdraget är fastställd i en prisbilaga, som specificerar omfattningen av trafiken. Trafikersättningen justeras i efterhand utifrån utförd trafik.

Operatören behåller rätten till intäkterna i bistro samt från försäljning av reklamutrymme i infotainmentsystemen ombord.

Operatören har rätt till vissa övriga ersättningar för att reglera resenärers reklamationer, samt för vissa fordonsåtgärder och viltskador.

Trafikförändringar är prissatta dels genom optioner på kända möjliga trafikförändringar, dels genom möjlighet att förändra trafikmängd inför kapacitetsansökan till Trafikverket.

En ny bestämmelse om vite vid försummelse att visera färdbevis har lagts till.

En ny modell för fördelning av kostnader för ersättningstrafik har införts för att minska riskpremien och därmed priset för trafiken. Huvudregeln är fortsatt att operatören ansvarar för att anordna och bekosta ersättningstrafik oberoende av vad som orsakat behovet. Undantagen från huvudregeln har ändrats så att Norrtåg bekostar ersättningstrafik när operatören inte själv har kunnat påverka att behov av ersättningstrafik har uppstått.

Förslag till beslut

I enlighet med bolagsordning 13 § föreslås Norrtågs bolagsstämma besluta att godkänna avtalet med Vy Tåg AB.